

21. april 2016

FM2016/162
EM2015/162

BETÆNKNING

afgivet af

Lovudvalget

vedrørende

FM 2016/162: Forslag til Inatsisartutbeslutning om Grønlands Selvstyres udtalelse til forslag til lov om ændring af Retsplejelov for Grønland (Videoafhøring af børn og unge i kriminalsager mv.)

Afgivet til forslagens 2. behandling

Lovudvalget har under behandlingen bestået af:

Inatsisartutmedlem Anders Olsen, Siumut, formand
Inatsisartutmedlem Iddimanggiu Bianco, Inuit Ataqatigiit, næstformand
Inatsisartutmedlem Michael Rosing, Demokraterne
Inatsisartutmedlem Laura Tàunâjik, Siumut
Inatsisartutmedlem Múte B Egede, Inuit Ataqatigiit

1. Om forslaget

Lovforslaget indeholder to elementer:

- En udvidelse af anvendelsesområdet for videoafhøring af børn
- En udvidelse af Rådet for Grønlands Retsvæsen

1.1. Videoafhøring af børn

Med ikrafttrædelsen af lov nr. 735 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejelov for Grønland blev der indført regler om videoafhøring af børn¹. Lovændringen blev behandlet af Inatsisartut under forårssamlingen 2014.²

¹ Videoafhøring af børn er imidlertid i praksis blevet anvendt i Grønland siden en forsøgsordning på Retsvæsenkommissionens initiativ blev iværksat i 2002.

² FM2014/136

De gældende regler om videoafhøring af børn muliggør, at barnets forklaring til politiet under efterforskningen optages på video og forevises i retten, således at barnet slipper for at skulle afgive vidneforklaring i retten. Formålet er primært at skåne barnet.

Der er i den grønlandske retsplejelov fastsat regler om beskikkelse af en forsvarer for den sigtede/mistænkte før videoafhøringen og om forsvarerens pligt til at overvære videoafhøringen fra monitorrummet. Den mistænkte/sigtede har ikke adgang til at overvære videoafhøringen af barnet fra monitorrummet, men har adgang til efterfølgende at gennemse videooptagelsen af afhøringen og bede om genafhøring af barnet.

Det er i forarbejderne til de gældende regler forudsat, at udenretlig videoafhøring af børn på 12 år eller derunder efter en konkret vurdering skal kunne finde anvendelse i bl.a. sager om seksuelle overgreb mod børn. Hvis der foreligger særlige omstændigheder, herunder barnets udvikling og psykiske tilstand, vil der også kunne foretages videoafhøring af ældre børn.

Udenretlig videoafhøring af børn, med henblik på senere forevisning i retten, vil også kunne finde anvendelse i andre typer af sager end sager om seksuelle overgreb, hvor de samme hensyn til barnet gør sig gældende.

Det foreliggende lovforslag indebærer en udvidelse af anvendelsesområdet for videoafhøring af børn:

- Med forslaget vil der altid kunne foretages videoafhøring af børn under 13 år. For så vidt angår børn i alderen mellem 13 og 15 år vil der kunne foretages videoafhøring, hvis efterforskningen vedrører incest eller seksualforbrydelser, eller hvis efterforskningen vedrører drab eller vold begået inden for familien. Der vil endvidere kunne foretages videoafhøring af børn og unge mellem 13 og 18 år, hvis særlige omstændigheder taler herfor. Endelig vil der, hvis særlige omstændigheder taler herfor, kunne foretages videoafhøring af personer over 18 år, som har en alvorlig psykisk lidelse eller væsentlig funktionsnedsættelse.
- Der indføres en udtrykkelig bestemmelse om, at børn og unge, der er blevet videoafhørt, som udgangspunkt skal fritages for at afgive vidneforklaring i retten.
- Det fastsættes, at en forsvarer eller mistænkt, som ønsker at modsætte sig, at en videoafhøring anvendes som bevis (for eksempel hvis betingelserne for videoafhøring ikke er opfyldt) skal indbringe spørgsmålet for retten senest 4 uger efter

videoafhøringen. Retten kan dog se bort fra en fristoverskridelse, hvis den må anses for undskyldelig.

1.2. Udvidelse af Rådet for Grønlands Retsvæsen

Lovforslaget indebærer endvidere, at kredsdommerne bliver repræsenteret i Rådet for Grønlands Retsvæsen.

Hidtil har rådet haft følgende sammensætning:

- Landsdommeren i Grønland
- Dommeren ved Retten i Grønland
- Politimesteren i Grønland,
- Lederen af kriminalforsorgen i Grønland
- En advokat
- En forsvarer
- En universitetslærer
- En repræsentant for Kanukoka
- 2 repræsentanter for Grønlands Selvstyre
- En repræsentant for Justitsministeriet
- En repræsentant for Domstolsstyrelsen
- En repræsentant for Direktoratet for Kriminalforsorgen.

I alt har Rådet således haft 13 medlemmer.

Med lovforslaget udvides rådet med en repræsentant for kredsdommerne, hvorved samtlige domstole i Grønland er repræsenteret. Antallet af medlemmer af rådet bliver herefter 14.

Rådet for Grønlands Retsvæsen har til opgave at varetage koordinationen mellem Grønlands Selvstyre og rigsmyndighederne om kriminal- og retsplejelovgivningen, og herunder udvikle det lovgivningsmæssige grundlag herfor, iværksætte forskning i forbindelse hermed og følge de enkelte retsmyndigheders funktion og uddannelsesbehov.

Rådet er nedsat i medfør af §§ 742-743 i Retsplejeloven for Grønland.

2. Lovudvalgets bemærkninger vedr. forslaget

Hvad angår den foreslåede udvidelse af Rådet for Grønlands Retsvæsen, finder Lovudvalget det glædeligt, at også kredsdommerne nu opnår repræsentation i rådet. Udvalget kan uden yderligere bemærkninger herom tilslutte sig dette.

Hvad angår bestemmelserne vedrørende videoafhøring af børn, finder Lovudvalget det positivt, at alderskriterierne nu indsættes i selve loven, frem for at spørgsmålet reguleres i lovbemærkningerne.

Samtidig glæder det udvalget, at anvendelsesområdet udvides, som beskrevet i denne betænkningens afsnit 1.1.

Allerede under behandlingen af den ændringslov, hvorved der blev indført regler om videoafhøring af børn, fandt Lovudvalget, at den forudsatte 12 års aldersgrænse burde hæves til 15 år. Såvel Inatsisartut som Naalakkersuisut tilsluttede sig dette.

Lovudvalgets / Selvstyrets opfordring til at hæve aldersgrænsen blev dog ikke straks imødekommet. Justitsministeriet henviste til, at en række hensyn måtte afvejes over for hinanden, ligesom forholdet til Danmarks (og Grønlands) internationale forpligtelser måtte overvejes. Justitsministeriet havde bl.a. på denne baggrund anmodet Strafferetsplejeudvalget om dels at overveje, om brugen af videoafhøring af børn burde udvides, dels at udarbejde en model for en sådan udvidelse. Et flertal i folketinget valgte på den baggrund indtil videre at fastholde 12 års grænsen, og at afvente Strafferetsplejeudvalgets betænkning.

Strafferetsplejeudvalget afgav sin betænkning om spørgsmålet i 2015³. Det foreliggende forslag til ændring af retsplejeloven for Grønland er udarbejdet på grundlag af betænkningen og Strafferetsplejeudvalgets anbefalinger.

Lovudvalget konstaterer med tilfredshed, at den foreslåede udvidelse af anvendelsesområdet er i overensstemmelse med udvalgets tidligere afgivne indstilling.

3. Øvrige bemærkninger

3.1. Behovet for børnevenlige afhøringslokaler og politifolk, som er uddannet i afhøring af børn

I Lovudvalgets betænkning til den ændringslov, hvorved der blev indført regler om videoafhøring af børn opfordrede udvalget til, at lovændringen benyttedes som en anledning til at evaluere, hvorvidt der i hver af de enkelte politistationer i Grønland forefindes afhøringslokaler af en beskaffenhed og med en indretning, som gør lokalet egnet til videoafhøring af børn, og samtidig overveje, hvorvidt lokaler i andet regi – f.eks. Saaffik eller familiecentre – eventuelt kunne udgøre en bedre ramme for sådanne afhøringer.

Lovudvalget opfordrede i sin betænkning endvidere til, at lovændringen benyttedes som en anledning til at evaluere, hvorvidt de polititjenestefolk, som i Grønland gennemfører videoafhøring af børn i tilstrækkelig grad er sikret assistance fra heri særligt uddannede kolleger, og – hvis dette ikke måtte være tilfældet – om de polititjenestefolk, som i Grønland

³ Betænkning nr. 1554 om videoafhøring af børn og unge i straffesager, afgivet af Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg 2015

gennemfører videoafhøring af børn selv har en uddannelse i og erfaring med sådanne videoafhøringer, som i tilstrækkelig grad sikrer en forsvarlig gennemførelse af videoafhøringerne.

Om baggrunden for disse opfordringer henvises til udvalgets betænkning til FM 2014/136, hvori der udførligt er redegjort herfor.

Lovudvalget konstaterer, at følgende er anført i lovbemærkningerne til det foreliggende lovforlag:

Det er et led i videoafhøringsordningen, at afhøring af børn foretages i fysiske rammer, som er trygge for barnet. I Grønland er der ikke – som i Danmark – børnehuse, hvor politiets videoafhøringer kan foretages, og der findes ikke på politistationerne i Grønland særligt indrettede videoafhøringslokaler. Videoafhøringer gennemføres i stedet i andre egnede lokaler.

Lovudvalget konstaterer endvidere, at det i lovbemærkningerne til det foreliggende lovforlag oplyses, at videoafhøringen foretages af en særligt uddannet politimand.

Lovudvalget finder umiddelbart disse oplysninger betryggende, men **opfordrer** Naalakkersuisut til at gå i dialog med Politimesteren i Grønland med henblik på – gerne i samarbejde med MIO – at sikre, at *samtlig*e de lokaler, der benyttes til videoafhøring af børn er egnede til afhøring af børn. Yderligere finder Lovudvalget det ønskeligt, at det bekræftes, at videoafhøring af børn *udelukkende* gennemføres af politifolk, som er særligt uddannede i afhøring af børn. Lovudvalget **anmoder om**, at Naalakkersuisut holder udvalget orienteret vedrørende disse spørgsmål.

3. 2. Lovbekendtgørelse

Lovudvalget konstaterer, at lov nr. 305 af 30. april 2008 (retsplejeloven for Grønland) indtil videre er ændret 4 gange⁴. Vedtages omhandlede lovforslag, vil der således være tale om den femte ændringslov. Der er endnu ikke udarbejdet en lovbekendtgørelse (hvilket vil sige en sammenskrivning af hovedloven og ændringslovene). Dette gør det vanskeligt for lovens brugere at orientere sig om den gældende retstilstand. Det bør i denne forbindelse ikke overses, at den grønlandske retsplejeordning i vidt omfang bygger på læge dommere, anklagere og forsvarere (altså dommere, anklagere og forsvarere, som ikke er jurister).

Lovudvalget opfordrer derfor Naalakkersuisut til at henstille til rigsmyndighederne, at der efter den forventede vedtagelse af omhandlede lovforslag snarest udarbejdes en lovbekendtgørelse.

4. Lovudvalgets indstilling

⁴ Lov nr. 1388 af 23. december 2012, lov nr. 740 af 25. juni 2014, lov nr. 735 af 25. juni 2014, samt lov nr. 103 af 3. februar 2016.

Et enigt udvalg indstiller forslaget til vedtagelse.

Med disse bemærkninger overgiver Lovudvalget forslaget til 2. behandling.

Anders Olsen
Formand
Siumut

Laura Tàunâjik
Siumut

Michael Rosing
Demokraterne

Múte B Egede
Inuit Ataqatigiit

Iddimangiiu Bianco
Inuit Ataqatigiit